

Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland

JAARPLAN 2023-2024

1. Inleiding

IODS Groen ondernemen, een nieuwe landbouw 2021-2024

Het jaarplan 'Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland 2023-2024' is opgesteld op basis van het meerjarenprogramma 'IODS Groen ondernemen, een nieuwe landbouw 2021-2024' (MJP). Dit jaarplan is de concrete vertaling van het meerjarenprogramma naar acties voor de periode september 2023 tot juli 2024.

Samenwerking gemeente Midden-Delfland, LTO Delflands Groen en partners

De gemeente Midden-Delfland en LTO Delflands groen – de trekkers van het programma Duurzaam Boer Blijven (DBB) – hebben het jaarplan opgesteld. Deze partijen vormen het projectteam DBB en voeren het jaarplan ook uit.

De volgende partners van het programma hebben gereflecteerd op het concept-jaarplan:

- Hoogheemraadschap van Delfland
- ANV Vockestaert en het Agrarisch Collectief Midden-Delfland

Het projectteam DBB laat zich ondersteunen door externe (advies)organisaties: Boerenverstand, LTO Noord Projecten en Dirksen Management Support (DMS).

Samenhang met de Landschapstafel en het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG)

Binnen het samenwerkingsverband van de Landschapstafel BPL Midden-Delfland zijn gemeente Midden-Delfland en LTO Delflands Groen de trekkers van het thema Duurzame Landbouw. Het programma DBB maakt in zijn geheel onderdeel uit van het uitvoeringsprogramma van de Landschapstafel.

In 2022 is het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) gelanceerd. In navolging hierop heeft de provincie Zuid-Holland in de zomer van 2023 een voorontwerp Zuid-Hollands Programma Landelijk gebied ingediend bij LNV. Een belangrijk speerpunt hierin is het KPI gericht werken, wat ook een groot onderdeel is binnen het DBB programma.

Ten behoeve van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) is in juni 2023 voor het BPL Midden-Delfland - als deelgebied van het ZH-PLG – de 'Gebiedsfoto ZHPLG Midden-Delfland' opgesteld. Deze Gebiedsfoto is een analyse die als basis dient voor het maken van een gebiedsplan, met daarin maatregelen die passen bij de opgaven en ambities van dit gebied. In de Gebiedsfoto is opgenomen dat het programma Duurzaam Boer Blijven een plek zal krijgen in het gebiedsplan.

2. Programma seizoen 2023-2024

2.1 Het programma Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland op hoofdlijnen

Het programma Duurzaam Boer Blijven bestaat uit drie pijlers:

- Kringloopboeren Midden-Delfland
 - o Studieprogramma kringlooplandbouw met cijferbijeenkomsten (basisprogramma)
 - o Diverse themagroepen (verdiepingsprogramma)
 - o Uitreiking kringloopcertificaat Midden-Delfland (KPI-gericht werken)
 - o Belonen van de duurzaamheidsprestaties
- Jonge Boeren Netwerk
 - o Versterken sociale cohesie
 - o Inhoudelijke verdieping
 - o Maatwerkadviestraject starters-stoppers
- Experimenten
 - o Opwekken van duurzame energie op boerenerven
 - o Opschalen van korte ketens van streekproducten
 - o Voorkomen erfafspoeling
 - o Pilot water vasthouden
 - o Poldergerichte aanpak Klaas Engelbrechtspolder (KEP)
 - o Weidevogelcafé

2.2 Kringloopboeren Midden-Delfland

Studieprogramma met cijferbijeenkomsten (basisprogramma)	<ul style="list-style-type: none"> • 3x per jaar groepsbijeenkomst (max. 6 deelnemers) o.l.v. DMS met thema's 1) rantsoen (aandacht voor NH3-getal) 2) derogatieverlies / GLB 3) kringloopcijfers 2023. • Individuele ondersteuning indien gewenst • Uitbreiding van aantal deelnemers (individueel vragen) • Maandelijks mailing met kringlooptips (ook op website)
Verdiepingsgroepen	<ul style="list-style-type: none"> • Bodem als basis (door LTO Noord Projecten) • Waterkwaliteit (door Hoogheemraadschap van Delfland) • Natuurlijk boeren (door projectteam DBB) • Kruidenrijk grasland (door projectteam DBB, i.s.m. Rotterdam de boer op!) • Kringlooplandbouw voor vleesveehouderijen (door projectteam DBB) • Diverse plenaire sessies / excursies (door projectteam DBB)
Kringloopcertificaat met KPI's	<ul style="list-style-type: none"> • Uitreiking kringloopcertificaat aan iedere deelnemer studieprogramma in april • Certificaat over 2023 heeft acht KPI's met vastgestelde waarden basis en top. Ten opzichte van 2022 is er een KPI

	<p>dierenwelzijn toegevoegd; de basis- en topwaarde voor de KPI ammoniakemissie worden aangepast naar advies van externe adviseurs.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deelname pilot in kader landelijk KPI-K traject van LNV met focus op waterkwaliteit en borging van data
Beloning duurzaamheidsprestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregeling voor prestaties over 2023 • Deelnemende partijen: gemeente Midden-Delfland, Hoogheemraadschap van Delfland, Rotterdam de boer op! • Onderzoek naar mogelijkheid/wenselijkheid aanmelden bij EU in kader van staatssteun

Randvoorwaarden:

- De kracht van het programma ligt voor een groot deel in het collectief van de boeren van Midden-Delfland. Inspirerende plenaire bijeenkomsten, de cijferbijeenkomsten van het basisprogramma en de diverse bijeenkomsten van de themagroepen zijn van cruciaal belang.
- Komend seizoen proberen we wederom nog meer boeren van Midden-Delfland aan te laten sluiten bij het studieprogramma kringlooplandbouw.
- Samenwerking en afstemming met ANV Vockestaert en het Agrarisch Collectief Midden-Delfland over het aanreiken van mogelijkheden, GLB eisen en voorwaarden in het studie aanbod is van groot belang. Dit voorkomt niet alleen een 'dubbelop', het werkt juist versterkend. Vockestaert zal informatie verstrekken aan haar leden, maar waar mogelijk inspireren Vockestaert en DBB elkaar bij het organiseren van plenaire thema avonden.
- Borging en verankering van KPI's is noodzakelijk voor het noodzakelijke perspectief voor de kringloopboeren van Midden-Delfland. Midden-Delfland is daarom pilotgebied binnen het landelijke KPI-K traject van LNV. Dat houdt in dat Midden-Delfland zich heeft aangeboden als 'test-gebied' voor onderzoek naar borging van data. Midden-Delfland neemt daarom deel aan een pilot met extra focus op waterkwaliteit en borging van data. Dat betekent onder andere de volgende onderzoeksvragen:
 - In overleg met het HHD: welke KPI's te gebruiken voor verbetering waterkwaliteit?
 - Welk niveau van borging is gewenst?
- De aansluiting op het Uitvoeringsprogramma van het BPL Midden-Delfland en het gebiedsplan Midden-Delfland van het ZH-PLG is van groot belang. Erkenning en borging van de reeds gedane inspanningen en behaalde resultaten zijn noodzakelijk voor het verder brengen van de gebiedsgerichte aanpak duurzame landbouw in het BPL Midden-Delfland. Vertegenwoordiging vanuit het programma Duurzaam Boer Blijven binnen het BPL Midden-Delfland en het ZH-PLG is daarvoor noodzakelijk.
- Het kringloopcertificaat 2023 voor Midden-Delfland wordt aangepast op de volgende onderdelen:
 - Een achtste indicator, dierenwelzijn, wordt toegevoegd om aansluiting te vinden op de landelijke KPI-kernset.

- Ammoniakreductie komt in overeenstemming met de waarschijnlijk gestelde norm van 40 kg/ha (top) en het landelijk gemiddelde van 56,6 kg/ha (basis).
- In voorbereiding op het kringloopcertificaat 2024 houden we dit seizoen het ambitieniveau van de overige duurzaamheidsindicatoren tegen het licht.
- De samenwerkingsovereenkomsten met HHD en RDBO dienen te worden vernieuwd.
- Legalisatie PAS-melders en interimers is noodzakelijk. Het is een verantwoordelijkheid van de provincie en de Omgevingsdienst Haaglanden. Een gebiedsgerichte aanpak lijkt de meest effectieve koers. Via het DBB programma werken we aan het verlagen van de stikstofdeken en het creëren van ruimte voor natuur en boer. Vanuit het programma DBB ondersteunen we het legaliseren van PAS-melders en interimers – zoveel mogelijk in belang van het collectief - wanneer het verzoek daarvoor van ondernemers komt.

2.3 Jonge Boeren Netwerk

Versterken sociale cohesie	Investeren in de nieuwe generatie boeren en agrarisch aanverwante ondernemers is van groot belang voor de toekomst van het BPL Midden-Delfland. Jonge ondernemers moeten economisch en sociaal perspectief zien bedrijven over te nemen (binnen en buiten de familie). Het versterken van de onderlinge band is belangrijk en daarom wordt met een startavond en een excursie ook vooral het sociale component benadrukt.
Inhoudelijke verdieping	Daarnaast zijn er volop mogelijkheden voor inhoudelijke verdieping. Dit seizoen worden drie inhoudelijke bijeenkomsten georganiseerd met sprekers over een specifiek thema.
Maatwerkadviestraject starters-stoppers	Jonge startende ondernemers kunnen zich aanmelden voor het maatwerkadviestraject 'starters-stoppers'. Als een combinatie van een stopper en een starter commitment naar elkaar tonen om te verkennen of er bedrijfsovername kan plaatsvinden, dan biedt het programma DBB een kennisvoucher aan van €3.000,- ex BTW ten behoeve van een eerste deskundigenadvies.

Randvoorwaarden:

- Het is van belang dat een kernteam van jonge ondernemers de 'kar wil trekken'. Dit kernteam bereidt de bijeenkomsten voor en wordt ondersteund vanuit het projectteam DBB. Het is de uitdaging om enerzijds een activiteitenkalender neer te zetten die zich voldoende van het kringloopprogramma onderscheidt, en anderzijds rekening te houden met een doelgroep die uit meer bestaat dan alleen boeren. Ook agrarisch aanverwante ondernemers en werknemers kunnen deelnemen aan de activiteiten, zoals loonwerkers. Het komt erop neer de juiste balans te zoeken tussen verdieping-verbreding en actief-passief.

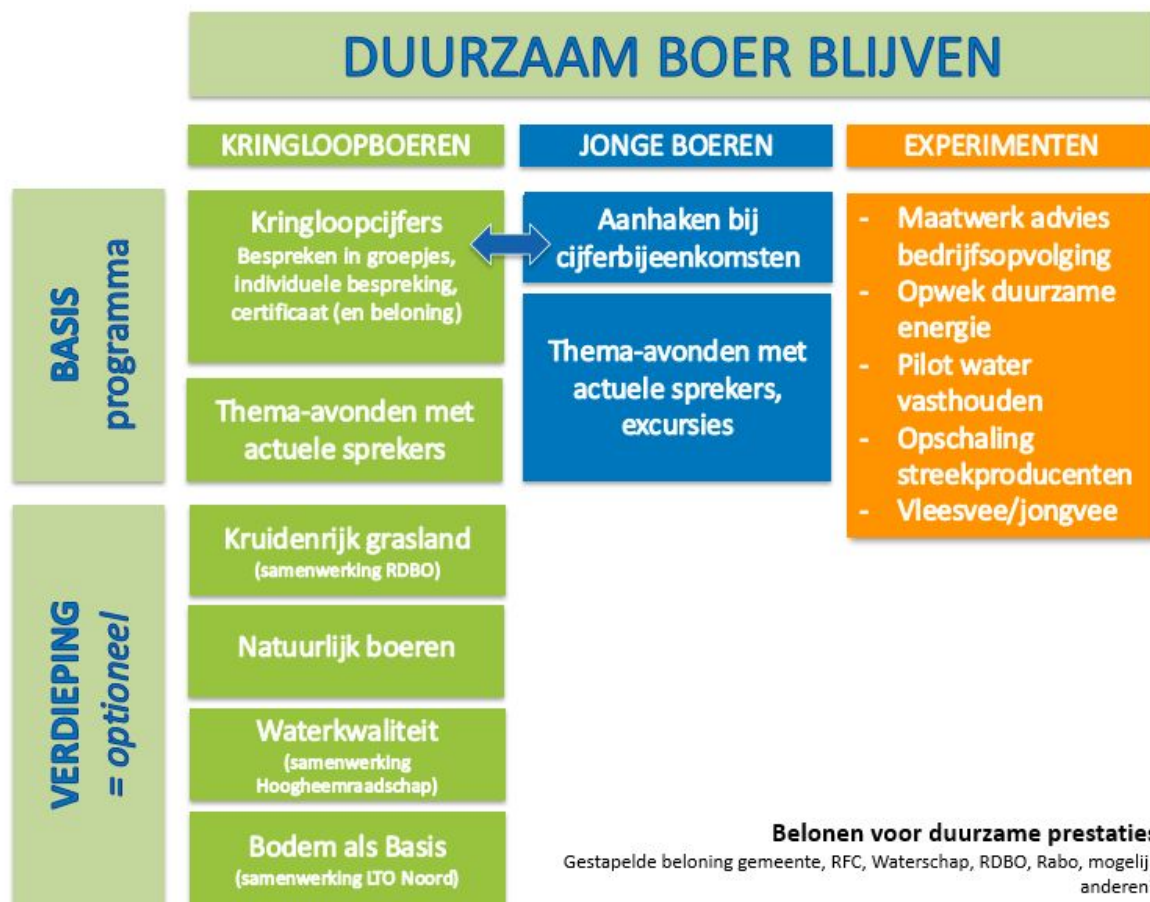
2.4 Experimenten

Opwekken van duurzame energie	<ul style="list-style-type: none"> Groep kringloopboeren gaat onderzoeken hoe als collectief flexibel duurzame energie te verhandelen (bijv. i.s.m. Groendus). Individueel ondersteunen van kringloopboeren met advies, netwerk en informatie.
Opschalen van korte ketens	<ul style="list-style-type: none"> Lokale zuivelfabriek helpen doorontwikkelen. Gemeenten van de Landschapstafel stellen medewerkers korte ketens beschikbaar. Ondersteuning vanuit programma DBB.
Voorkomen erfafspoeling	<ul style="list-style-type: none"> Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft enkele jaren geleden (2015-2018) het project 'voorkomen erfafspoeling' getrokken. Als follow-up biedt zij voor komend seizoen aan 1) nieuwe erfscans te maken voor kringloopboeren die sindsdien zijn mee gaan doen met het programma en 2) een 'terugkomscan' van de boeren die destijds hebben meegedaan.
Pilot water vasthouden	<ul style="list-style-type: none"> Met HDD, een boer uit het gebied, provincie en gemeente denken we na over hoe we water kunnen vasthouden in het gebied met als gezamenlijk eindbeeld een polder die zich qua watervraag zo maximaal mogelijk zelfvoorzienend is (een water neutrale polder) waarbij zo min mogelijk gebiedsvreemd water wordt ingelaten, in droge maar ook in tijden van veel neerslag dit zelf kan opvangen en waarbij tegelijkertijd een toekomstbestendige, economisch sterke en klimaat neutrale melkveehouderij floreert in een open en weidevogelrijk polderlandschap. Welke maatregelen hierbij passen is de stap waar momenteel aan gewerkt wordt. Trekker Hoogheemraadschap, ondersteuning vanuit DBB. Locatie: Holierhoekse en Zouteveense Polder
Poldergerichte aanpak Klaas Engelbrechtspolder (KEP)	<ul style="list-style-type: none"> Trekkers ANV Vockestaert en LTO Delflands Groen. Gemeente Midden-Delfland is bestuurlijk voorzitter. Vanuit het projectteam DBB kan worden gerekend op ondersteuning. Deze poldergerichte aanpak is kansrijk voor andere polders. De kern van de aanpak is werken aan een duurzame toekomstbestendige verkaveling in de polder met goede balans van belangen biodiversiteit, landbouwproductie, en bedrijfscontinuïteit (nieuwe generatie boeren).
Weidevogelcafé	<ul style="list-style-type: none"> Trekker Agrarisch Collectief Midden-Delfland. Versterken biodiversiteit binnen het BPL Midden-Delfland is van groot

	<p>belang. Het weidevogelcafé is een initiatief van boeren, om als boeren onderling elkaar te inspireren en kennis te delen over weidevogels binnen de bedrijfsvoering. Het Weidevogelcafé wordt begeleidt door een projectleider van het Agrarisch Collectief Midden-Delfland en kan op ondersteuning rekenen van het projectteam DBB.</p>
--	---

Randvoorwaarden:

- Actief agrarisch ondernemerschap is van cruciaal belang voor het programma Duurzaam Boer Blijven. Met andere woorden: de boer moet een innovatief idee zelf willen en willen initiëren. Doet hij of zij dat, dan stimuleert het project DBB dit met aanreiken van kennisvouchers (t.w.v. maximaal €3.000,-) voor inzet inhoudelijke expertise. Maar er moet sprake zijn van een goed idee en commitment van de boer. Samenwerking, vernieuwing, ondernemerschap en verbinding met de stad beschouwen wij als kenmerkend voor innovaties in Midden-Delfland.
- Aansluiting blijven houden bij landelijke innovatieve initiatieven en ontwikkelingen. Dat betekent het volgen van en participeren in netwerken en netwerkbijeenkomsten.

3. Organisatie en communicatie

3.1 Organisatie

De dagelijkse uitvoering is in handen van het projectteam met de volgende taken:

- Alle dagelijks voorkomende taken
- Verbinden, communiceren, rapporteren, informeren binnen en buiten het BPL Midden-Delfland
- Bijeenkomsten organiseren, uitnodigingen versturen
- Communicatie op alle lagen uitvoeren

Niet door de werkgroep uit te voeren, en dus in te huren:

- Inhoudelijke expertise en begeleiding voor het studieprogramma kringloopboeren (basisprogramma en verdiepingsprogramma)
- Inhoudelijke expertise voor het jonge boeren netwerk
- Kennis en expertise over bedrijfsovernames/opvolging/financieringsmogelijkheden
- Eventueel dag voorzitterschap van netwerkbijeenkomsten
- Ondersteuning bij operationele communicatie (o.a. website hosting)

3.2 Communicatie

Algemene communicatiedoelen

- Relevante doelgroepen zijn ervan op de hoogte dat de boeren in Midden-Delfland en de gemeente in samenwerking met andere partijen samenwerken aan een waardevol agrarisch cultuurlandschap en dat dit groene landschap niet kan bestaan zonder de melkveehouderij (= cruciale drager).
- Relevante doelgroepen zijn ervan op de hoogte dat Midden-Delfland zich al jaren met veel succes inzet voor kringlooplandbouw en dat zij op dit gebied veel knowhow heeft opgebouwd.
- Melkveehouders en relevante ondernemers bekend maken met (de mogelijkheden van) het leer-, kennis- en ontwikkelplatform Midden IN Delfland.

Doelgroepen

De doelgroepen van Duurzaam Boer Blijven bevinden zich op verschillende niveaus en zowel binnen als buiten Midden-Delfland. De doelgroepen variëren per Duurzaam Boer Blijven pijler.

De hoofddoelgroepen per pijler zijn:

- Kringloopboeren
 - *Primair*
 - Lokale kringloopboeren die zijn aangesloten bij het programma

- *Secundair*
 - Lokale kringloopboeren die nog niet zijn aangesloten bij het programma
 - Lokale boeren die nog geen kringloopboer zijn
- Jonge boeren
 - Lokale rundveehouders en agrarisch aanverwante ondernemers en werknemers onder de ±35 jaar
- Experimenten
 - Rundveehouders binnen het BPL en ondernemers vanuit de stedelijke omgeving die willen investeren in een duurzaam BPL

Overlappende doelgroepen

- LNV
- LTO Noord
- Agrarische Natuurvereniging Vockestaert / Agrarisch Collectief
- PUUUR Midden-Delfland
- Deelnemers Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap (bestuur/ambtenaren)
- Relevante ondernemers (Midden-Delfland e.o.)
- Inwoners (van omliggende gemeenten)
- College, gemeenteraad
- Media: nieuws- en vakpers

Pijlers in de communicatiestrategie

A. Moderne en doeltreffende communicatie

We zetten een combinatie van traditionele en moderne communicatiemiddelen in om het bereik in de geselecteerde doelgroepen zo groot mogelijk en doeltreffend te laten zijn.

B. Participatie

Van elkaar leren en elkaar inspireren is een voorwaarde om goed te presteren.

C. Samenwerking met alle andere spelers

We zoeken actief de samenwerking op met belangengroepen (zoals LTO), naburige gemeenten (bijvoorbeeld via Metropoolregio Rotterdam Den Haag), provincie Zuid-Holland, HHD, RDBO, het rijk (LNV) en organisaties als Groenfonds Midden-Delfland, Vockestaert, de Midden-Delfland Vereniging en PUUUR Midden-Delfland.

Communicatiemiddelen en -kanalen

We kiezen een mix van traditionele en moderne(re) communicatiemiddelen, passend bij het doel en de doelgroep.

De algemene communicatiedoelen sluiten voor een groot deel aan op de communicatiedoelen van PUUUR Midden-Delfland. Waar mogelijk en relevant geven we PUUUR input voor communicatie en leggen we verbinding met betreffende boeren.

Voor het breed geïnteresseerde netwerk van betrokkenen (binnen en buiten het gebied) hebben we de digitale Nieuwsflits, de website www.middenindelfland.net en de social media accounts. Via de

gemeentelijke kanalen (website, digitale nieuwsbrieven voor inwoners en ondernemers, Twitter en Facebook) worden relevante boodschappen verder verspreid voor een groter bereik. Naast bovenstaande middelen, blijven we het komende jaar het, met boeren ontwikkelde, eenmalige magazine *Duurzaam Boer Blijven* inzetten.

Voor de boeren hebben we naast de bovengenoemde kanalen de bijeenkomsten, en de gerichte één op één communicatie vanuit zowel LTO Delflands Groen als de gemeente. We doen actief aan social media watching. Zo krijgen we meer zicht op de mening van onze doelgroepen (en eventueel issues) en weten we bijvoorbeeld wat andere partijen doen op het gebied van kringlooplandbouw. Enerzijds leren we hiervan, anderzijds zetten we relevante berichten die onze duurzaamheidsboodschap ondersteunen door en/of linken we aan ons eigen verhaal. Zo verspreiden we op steeds meer manieren onze visie en aanpak.

Relatie met gebiedsmarketing - PUUUR Midden-Delfland

Medio 2019 werd gebiedsmarketingorganisatie PUUUR Midden-Delfland gelanceerd. PUUUR Midden-Delfland en Duurzaam Boer Blijven kunnen elkaar aanvullen. Daar waar (meer) boeren meedoen aan Duurzaam Boer Blijven, wordt het verhaal achter PUUUR Midden-Delfland sterker. PUUUR Midden-Delfland is het vaandel waarmee boeren / streekproducenten hun producten beter kunnen vermarkten en tevens bezoekers kunnen bijbrengen met wat voor een landschap ze te maken hebben en welke regels daarbij horen.